

چت کردن و فراغت جوانان در فضای مجازی

زهره صداقت نیا^۱

تکنولوژی کامپیوتر نه تنها دروازه‌های ورود به شاهراه‌های اطلاعاتی را در فضای مجازی گشوده است، بلکه فضا و بازاری را نیز برای سرگرمی مهیا ساخته که به سرعت و به طور مداوم رو به رشد است. اینترنت از جمله مظاهر مدرن عرصه سرگرمی است که تحول رسانه‌های جدید به ارمغان آورده است.

رسانه‌های شدن و خانگی شدن به طور فزاینده‌ای توصیف کننده گذران بخش عمده‌ای از فراغت طیفی از جوانان گردیده است. رشد تکنولوژی‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطی و به خصوص اینترنت، فردی شدن شیوه‌های زندگی جوانان را دامن زده و مرزهای تازه‌ای را در شکل‌گیری ارزش‌ها و هویت‌یابی، به‌ویژه ارزش‌های مربوط به آشنایی و دوستی‌های رمانتیک، پیش روی جوانان ایرانی قرار داده است. از سوی دیگر، ویژگی‌های فضای مجازی همچون گمنامی، سیال بودن و امکان پنهان نگاه داشتن هویت، پیامدهای گسترده‌ای را در روابط جنسیتی، روابط قدرت و الگوهای ارتباطی کاربران جدی گفتگوهای اینترنتی برجای می‌گذارد.

کارکرد غالب چت‌های اینترنتی در جوانان ایرانی جنبه‌های فراغتی و سرگرم کننده آن است که با فاصله زیادی اولویت نخست استفاده کنندگان را تشکیل می‌دهد. نتایج تحقیق بیانگر این است که فضای غالب در محیط چت روم‌های مورد مراجعه جوانان گفتگوهای دوستانه جوانان غیرهمجنس است که با نیت ارضای کنجکاوی، آشنایی و سرگرمی و گاه شیطنت و ماجراجویی بدان روی می‌آورند.

انگیزه‌ها و چگونگی استفاده کاربران از چت‌های اینترنتی همچنین بیانگر تفاوت‌های جنسیتی و میل بیشتر پسران به استفاده از موقعیت جنسیتی برتر خود در اجتماع برای انتخاب سرگرمی و جستجوی روابط دوستانه و آزادانه است. بدین ترتیب، اگرچه فضای مجازی ممکن است تجربه قدرت دهنده و آزادکننده‌ای برای برخی دختران جوان به شمار آید، با این حال روابط دو جنس از جهاتی ادامه روابط آنها در جهان واقعی است.

در مجموع، گفتگوهای اینترنتی عرصه جدیدی را برای گذران فراغت طیف رو به افزایشی از جوانان و شکل‌گیری خرده فرهنگ‌های مختلف با زمینه‌ها و علائق متنوع فراهم ساخته است. اگر چه نگرش غالب به این «میدان» جدید و بهره‌مندی از آن عموماً محدود به آشنایی‌ها و گفتگوهای غیرجدی، کنجکاوانه و عادی است، با این حال برای اقلیتی مجالی را به منظور تأمل در «سیاست زندگی»، بازی با هویت و بازاندیشی در پروژه انباشت و ابراز هویت فراهم ساخته

۱. دانشجوی رشته میکروبیولوژی دانشگاه آزادکرمان، z.sedaghatnia@gmail.com

است. این اقلیت از پتانسیل‌های فضای مجازی برای تقویت سرمایه‌های سمبلیک و فرهنگی خود در برقراری ارتباط و تنظیم روابط با خویش و اجتماع بلافصل خویش استفاده می‌کنند. در وجه منفی، سرگرمی‌های مجازی علاقهٔ جوانان به مشارکت اجتماعی و فعالیت‌های مدنی را با انگیزه‌های مختلف تحت الشعاع قرار می‌دهد و ممکن است بر مهارت‌های اجتماعی آنان در تدارک فراغت‌های گروهی و تفریحات و بازی‌های غیرمجازی تأثیر منفی بگذارد. همچنین مجاورت طولانی با فضای مجازی می‌تواند به فرهنگ پذیری یک طرفه و تأثیرپذیری افراطی از هنجارها و ارزشها در عرصه‌های مختلف ارتباطی و اجتماعی انجامیده و با تقویت جهان وطنی تعلقات ملی و سنتی کاربران را تحت تأثیر قرار دهد.

واژه‌های کلیدی: چت، فضای مجازی